

*Maja Błaszczyk**

Uniwersytet Zielonogórski

ROLA PRZESTRZENI MIĘDZYLUDZKIEJ W ŻYCIU PENG MING-MINA. RECENZJA KSIĄŻKI *A TASTE OF FREEDOM. MEMOIRS OF A TAIWANESE INDEPENDENCE LEADER*

Peng Ming-min, urodzony w 1923 roku na Tajwanie, za czasów japońskiego panowania na wyspie, jest doktorem prawa, politykiem oraz działaczem opozycji demokratycznej za rządów Czang Kaj-szeka (Peng, 2017)¹. Celem niniejszej recenzji jest przybliżenie Czytelnikowi sylwetki oraz wydarzeń, jakich doświadczył Peng Ming-min, oraz zaprezentowanie roli przestrzeni międzyludzkiej w jego życiu. Jest to istotne, gdyż to właśnie środowisko, w jakim funkcjonował autor książki, miało ogromny wpływ na jego losy.

Piotr Sztompka za przestrzeń międzyludzką uznaje sieć rozmaitych relacji (Sztompka, 2016, s. 91), czyli wszelkie kontakty, jakie Peng rozpoczynał, podtrzymywał, rozwijał, ignorował, osłabiał czy zrywał w czasie swojego życia. W książce opisującej losy autora można zaobserwować jego relacje z innymi ludźmi w dwóch wymiarach. Do pierwszej kategorii zaliczyć można, według definicji kapitału społecznego, stosunki, które mogą być wykorzystywane, by zrealizować cele zarówno własne, jak i własnego środowiska, oraz osoby, które przynosiły autorowi wsparcie oraz komfort, na których Peng mógł polegać. Ludźmi tymi byli członkowie jego rodziny oraz niektórzy znajomi ze środowiska akademickiego. Do drugiej grupy zaliczyć można relacje ryzykowne, stresujące, niekomfortowe, przynoszące uczucie niepewności oraz lęku. Do tej kategorii autor zalicza Czang Kaj-szeka oraz większość osób pracujących dla nacjonalistycznego rządu, w tym członków policji, wojska oraz biura śledczego (s. 206). Konkludując, można zastanowić się nad znaczeniem relacji bezpiecznych przy istnieniu przeważających relacji ryzykownych.

Relacje bezpieczne

W życiu Peng Ming-mina istniało nieliczne grono osób, którym mógł zaufać. Do grupy tej zaliczyć można członków jego rodziny (rodzice, dwóch braci, siostra, żona

* Maja Błaszczyk – doktorantka kierunku Pedagogika na Uniwersytecie Zielonogórskim. Zainteresowania badawcze: historia, polityka edukacyjna oraz status międzynarodowy Tajwanu; e-mail: majablaszczyk@o2.pl.

¹ Wszelkie nawiązania dotyczące losów Penga pochodzą z książki Peng (2017).

oraz dwójka dzieci – syn i córka). To właśnie matka autora, razem z jego prawnikiem zaangażowani byli w ostateczne wydostanie Penga z więzienia, po tym jak został aresztowany za napisanie i próbę rozpowszechnienia manifestu zachęcającego do reform demokratycznych (s. 193).

Po ucieczce z Tajwanu autor myślał dużo o swojej rodzinie. Twierdził, iż od początku do końca trudnej sytuacji życiowej, w jakiej znalazła się rodzina Penga z powodu jego znajomości międzynarodowych, bycia profesorem akademickim i nieuległości w stosunku do władz, jego krewni wykazywali się niezwykłą odwagą, spokojem i wyrozumiałością. Nikt z nich nie narzekał. Jego matka, rodzeństwo, żona oraz dzieci okazywały ogromne wsparcie i siłę duchową, by opierać się żądaniom stawianym przez aparat partyjny, wojsku oraz agentom biura śledczego (s. 231-232).

W życiu Penga istotną rolę odgrywała edukacja. Jego rodzice zaangażowani byli w rozwój swoich dzieci i podkreślali wartość dobrego wykształcenia. To dzięki ciągłej edukacji Peng Ming-min miał możliwość wyjazdu do Japonii, Kanady czy Francji w celach edukacyjnych. Podczas swojej nauki miał możliwość poznania wielu osób z różnych części świata, na których mógł polegać w swoim późniejszym życiu. To właśnie jego zaufani przyjaciele pomogli mu uciec z wyspy oraz z członkami Amnesty International zorganizowali ucieczkę do Szwecji (s. 222, 229).

Relacje ryzykowne

Peng Ming-min darzył zaufaniem wąską grupę ludzi. Związane to było z tym, iż rządy Czang Kaj-szeka oraz partii nacjonalistycznej sprawowane na wyspie cechowały się terrorem, całkowitym posłuszeństwem względem władzy, wszechobecną cenzurą, ograniczeniem praw i wolności obywatelskich oraz donoszeniem policji na swoich sąsiadów.

Po tym, jak Peng i jego przyjaciele zostali aresztowani za napisanie i próbę rozpowszechnienia swojego manifestu, autor był przesłuchiwany przez wiele godzin i wielokrotnie spisywał swoje zeznania (s. 154). Informacja o schwytaniu Penga nie została upubliczniona, jednakże po wielu naciskach ogłoszona została krótka notatka, iż aresztowani zostali trzej mężczyźni i zostaną oskarżeni o „działalność destrukcyjną” (s. 161). Autor, wraz z przyjaciółmi odpowiedzialnymi za napisanie manifestu byli oczerniani przez organizacje partyjne. Tworzone były plotki na ich temat, a fakty były przekręcane, by zaprezentować ich w niekorzystnym świetle. Ze względu na międzynarodowe znajomości sprawa aresztowania Penga została nagłośniona. Ukazywały się na ten temat artykuły w prasie zagranicznej, znajomi Penga kontaktowali się z ambasadami chińskimi w różnych państwach oraz pisali do Amnesty International w Londynie, by ta zaangażowała się w aresztowanie Penga. Całe to zamieszanie i oburzenie zaimponowało władzom w Tajpej, które zdały sobie również sprawę z międzynarodowego zainteresowania aresztowaniem Penga (s. 164). Dlatego też po tym, jak podjęto decyzję,

by wypuścić Penga z więzienia, informacja ta nie została ujawniona, a rodzina aresztowanego miała zakaz jej rozpowszechniania (s. 196).

Znaczenie relacji bezpiecznych przy przeważających relacjach ryzykownych

Świat, w jakim przyszło funkcjonować Pengowi, należał do niezwykle skomplikowanych. Z jednej strony był on wykształconym naukowcem, który dzięki swojej wiedzy i chęci nieustannego pogłębiania jej miał możliwość podróżować po świecie i dzięki temu poznawać wielu innych uczonych. Z drugiej strony pochodził z Tajwanu, na którym władzę sprawował Czang Kaj-szek oraz członkowie jego partii, którzy nieprzychylnie przyglądali się błyskotliwemu rozwojowi jego kariery oraz rozpoznawalności na arenie międzynarodowej. Sam autor przywołuje, iż po tym jak został wypuszczony z więzienia i znajdował się pod stałą obserwacją, czuł się wyizolowany i samotny, a osoby, które go odwiedzały, ryzykowały swoim życiem i karierą (s. 198). Co więcej, wspomina on również o uczuciu desperacji. Uważał, iż warunki, w których przyszło mu żyć, nie były ludzkie. Bez zatrudnienia, ze świadomością, iż każdego tygodnia grono znajomych, z którymi mógł się spotykać, ulegało zmniejszeniu, czuł, że się dusi. Dodatkowo nieustannie wisiała nad nim groźba ponownego aresztowania (s. 221).

Kiedy autor opuścił wyspę, to po raz pierwszy od sześciu lat poczuł, że może odetchnąć z ulgą (s. 227). Dodaje również, iż po tym, jak dostał azyl polityczny w Szwecji, otrzymał paszport i wreszcie mógł swobodnie podróżować, poczuł, iż znowu miał tożsamość, a ten oficjalny akt przyniósł mu ogromną ulgę (s. 235-236). Wspomina on również, iż jego wykłady i interakcje z amerykańskim społeczeństwem były ekscytujące. Być może niewiele osób na widowni mogłoby docenić, co oznacza taka wolność słowa i zgromadzeń dla tego, który został aresztowany, doświadczył sądu wojennego i był uwięziony za krytykowanie administracji państwowej (s. 262). Losy Peng Ming-mina ilustrują znaczenie pozytywnej przestrzeni międzyludzkiej w życiu człowieka, który przeżył wiele trudnych momentów oraz jak posiadanie zaufanych i wiernych przyjaciół wokół siebie może pomóc przetrwać nawet najtrudniejszy okres.

Konkluzje

Na uwagę warto mieć również, iż prezentowana książka jest jedyną lekturą przedstawiającą losy Peng Ming-mina, w związku z czym niemożliwe jest znalezienie podobnej pracy na ten temat. Możliwe jest tylko zapoznanie się z książkami, które przedstawiają historię całego Tajwanu. Jest to sposobność, by dokonać porównania opisu wydarzeń historycznych przedstawionych z punktu widzenia Penga oraz całej wyspy. Możliwość ta stanowi okazję, by dokonać zestawienia historii przedstawionej w *A Taste of Freedom*.

Memoirs of a Taiwanese Independence Leader z innymi lekturami dotyczącymi Tajwanu. Na uwadze warto mieć również to, iż książka Penga przedstawia wydarzenia historyczne, ale zostały przedstawione z perspektywy jednostki, która ich doświadczyła, natomiast inne książki o podobnej tematyce dokonują ogólnego opisu historycznego.

Autor dzieła posługuje się językiem klarownym oraz zrozumiałym. Na uwadze warto mieć, iż książka wydana jest w języku angielskim oraz francuskim, w związku z czym osoby będące zainteresowane jej przeczytaniem powinny znać wskazane języki na odpowiednim poziomie, by w pełni zrozumieć opisane w niej fakty. W pozycji tej przedstawione są prawdziwe wydarzenia, jakich doświadczył autor, które opisane są w niezwykle interesujący sposób, a momentami trzymające w napięciu. Rozpoczynając czytanie książki, Czytelnik nie chce jej zaprzestać, dopóki nie zakończy całej lektury i nie dowie się, w jaki sposób ostatecznie potoczyły się losy Peng Ming-mina.

Książka Peng Ming-mina jest pasjonującym dziełem. Przedstawione są w niej losy autora z okresu jego dzieciństwa, dorastania oraz dorosłego życia. Peng nie ukrywa w niej własnych poglądów na temat sposobu sprawowania władzy na wyspie przez nacjonalistów z Czang Kaj-szekiem na czele, tego w jaki sposób był on przesłuchiwany, traktowany w więzieniu, a także śledzony. Jest on szczery z Czytelnikiem na temat swoich uczuć w określonych momentach swojego życia. Od smutku, złości i bezradności, gdy w 1945 roku stracił górną kończynę, po uczucie ulgi i radości, gdy udało mu się uciec z wyspy. Peng otwarcie wyraża również swoje opinie na temat statusu międzynarodowego Tajwanu oraz relacji Chin z wyspą.

Do słabych stron książki zaliczyć można brak szczegółowych danych dotyczących jego ucieczki do Szwecji oraz dokładnych dat podczas niektórych wydarzeń. Niemniej jednak w notatce autora znaleźć można informacje, iż Peng świadomy jest braku tych konkretów i wyjaśnia, że wynikają one z tego, iż zniszczył on wszystkie swoje pamiętniki, które pisał od dzieciństwa, tuż przed opuszczeniem wyspy. Co więcej, nie może on podać danych osób zaangażowanych w jego ucieczkę z Tajwanu, ze względu na ich bezpieczeństwo (s. 11).

Książka ta polecana jest dla wszystkich osób, które są zainteresowane historią, statusem prawnym Tajwanu oraz przeżyciami Peng Ming-mina. Pozycja ta stanowi idealne uzupełnienie opracowań historycznych przedstawiających dzieje wyspy z perspektywy przeżyć jednego z jej mieszkańców. Co więcej, lektura ta może być również dobrym wstępem dla każdego, kto chce zrozumieć problemy współczesnego Tajwanu. Należy mieć jednak na uwadze, iż nie została ona jeszcze przetłumaczona na język polski, w związku z czym osoby chętne, by zapoznać się z powyższą pozycją, mogą ją przeczytać w języku angielskim lub francuskim.

Bibliografia

- Peng M.M. (2017), *A Taste of Freedom. Memoirs of a Taiwanese Independence Leader*, Camphor Press, Manchester.
- Sztompka P. (2016), *Kapitał społeczny. Teoria przestrzeni międzyludzkiej*, Wydawnictwo Znak, Kraków.